

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

Unà cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

De SS. Missæ Sacrificio Juxta Ritum Romanæ Ecclesiæ offerendo - Unà
cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1676

Tit. VII. De Offertorio, & aliis usque ad Canonem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48307](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48307)

qui in fine non osculatur manum Celebrantis, *d.* Evangelium autem cantat ipse Celebrans ad cornu Evangelij, qui & in fine Missæ cantat *Ite Missa est*, vel *Benedicamus Domino*, aut *Requiescant in pace*: pro temporis diversitate.

C. Quem etsi conveniat ordine Lectoratûs initiatum esse, si tamen is haberi non queat, non videtur alius excludendus, modò rectè & decenter eo Officio fungi queat.

D. Atque adeò nec librum ad Celebrantem portat, aut benedictionem ab eo accipit, sicut aliàs Subdiaconus facit.

TITULUS VII.

DE OFFERTORIO, ET ALIIS VS QVE AD CANONEM.

I. Dicto Symbolo, vel, si hoc non sit dicendum post Evangelium, *e.* Celebrans osculatur Altare in medio, & junctis manibus ante pectus, ibidem à manu sinistra ad dextram (ut dictum est supra) vertit se ad Populum, extendens ac jungens manus, dicit *Dominus vobiscum*, & junctis manibus revertitur per eandem viam ad medium Altaris, ubi extendens ac jungens manus, caputque Cruci inclinans dicit *Oremus*, tum junctis, ut priùs, manibus dicit Offertorium *f.* & omnia, quæ usque ad finem Missæ in medio Altaris dicenda sunt, dicit ibidem stans versùs ad Altare, nisi ubi aliter ordinatur.

E. Nisi Concio & Exhortatio habenda sit.

F. Sic dictum, quia tunc Hostia & Calix DEO offeruntur, & suo tempore ab ipso etiam Populo oblationes fiunt.

II. Dicto Offertorio, discooperit Calicem, *g.* & ad cornu Epistolæ sistit, & manu dextra amovet parvam pallam *h.* desuper Hostiam, *i.* accipit Patenam *k.* cum Hostia, & ambabus manibus usque ad

ad pectus eam elevatam tenens, oculis ad DEVM elevatis, & statim demissis dicit *Suscipe Pater &c.*

G. Velum scilicet, quo Calix velabatur, removendo; licet autem hoc velum Gavantus p. 2. tit. 7. *lit. S.* ab ipso Ministro removendum esse censeat, & propè Tabellam Secretarum ponendam, contraria tamen praxis, quâ ab ipso Sacerdote amovetur, communior & conformior est Rubricis, saltem loquendo de privatis Missis. Illud potiùs controversum est, ubi ponendum sit velum, cum Rubricæ nihil de hoc dicant, unde variæ praxes sunt exortæ; nam aliqui super Corporale ante Calicem ponunt; alij non plicatû super Tabernaculo Sacramenti suspendunt; alij plicant, & juxta Corporale collocant, ut Pallam desuper deinceps ponere, & commodiùs apprehendere queant, quorum praxis, uti communior, ita ferè etiam decentior videtur, nam supra Corporale nihil, nisi quod Corpus & Sanguinem immediatè contingit, collocari deberet; in Tabernaculo autem, cum hoc non semper sit ita propinquum aut præparatum, ut ex eo suspendi commodè queat, collocari saltem semper non potest.

H. Palla juxta Gavantum p. 2. tit. 1. *lit. M.* à palliando dicta est, quia scilicet Calicem tegit, nam cum antiquitus solum Corporale Calicem cooperuerit, postea ob commodiorem usum Palla usurpari cœpit, quæ tamen, ut ostendatur, eundem cum Corporali finem habere, eique in officio seu functione succedere, ex eadem materia, ex quo Corporale factum est, conficitur.

I. Hostiæ nomine hoc loco panis consecrandus, vel consecratus intelligitur; licet enim etiam Vinum DE O offeratur, ideòque pariter Hostia vocari queat; quia tamen Vinum in Calice continetur, Calicis etiam nomine indicari potest, atque adeò ad distinctionem Panis & Vini consecrati, Hostiæ nomen soli Pani consecrando vel consecrato relictum est.

K. Patenam à patendo dictam putat Gavantus p. 2. tit. 1. *lit. G.* vel quia patula est, aut dispanfis, patentibusque oris est prædita, unde olim magna admodum fuerat, utpote quæ omnes Hostias ad communicandum Populum consecratas continebat. Nunc tamen minor est, quia ad solam plerumq; Celebrantis Hostiam continendam est ordinata.

III. Si fuerint aliæ Hostiæ non super Patenam, sed super Corporale, vel in alio Calice vel vase, pro Communionem Populi consecrandæ, Calicem illum seu vas dextrâ discooperit, *m.* & intentionem suam etiam ad illas offerendas & consecrandas dirigens dicit ut suprâ *Suscipe Pater*, ut in ordine Missæ. Quo dicto *n.* Patenam utrâque manu tenens cum ea facit signum Crucis super Corporale, & deponit Hostiam circa medium anterioris partis Corporalis ante se, & Patenam ad manum dextram aliquantulum *o.* subtus Corporale, quam exterso Calice, ut dicetur, cooperit Purificatorio *p.* Si autem adsit vas seu Calix cum aliis Hostiis, ipsum cooperit aliâ Patenâ vel Pallâ.

L. Quod *Ciboeium* vulgò nunc vocatur, eò quòd Cibum celestem Populo distribuendum contineat.

M. Unde non est necessarium, ut Celebrans illud vasculum eleuet, sed sufficit, si ad Hostias in eo contentas intentio quoque dirigatur.

N. Non imitandi proinde sunt illi, qui, antequam Orationem illam integrè absolverint, Hostiam in Corporali ponunt, cum Rubricæ dicant expressè, dictâ seu finitâ Oratione *Suscipe*, Hostiam deponendam esse.

O. Non ergo integra Patena sub Corporali abscondenda est, ut nonnulli faciunt, sed secundum minorem sui, vel mediam duntaxat partem, ut commodè Purificatorio cooperiri possit.

P. Purificatorij nomine hoc loco intelligitur linteum illud, quo Calix immediatè tegitur, & quod ad purificandum Calicem, digitosque Celebrantis extergendos est ordinatum.

IV. Deinde in cornu Epistolæ accipit Calicem, *q.* Purificatorio extergit, & sinistrâ tenens illius nodum, accipit ampullam vini de manu Ministri, (qui osculatur ipsam ampullam, non autem manum Celebrantis *r.*) & ponit vinum in Calicem. Deinde

eadem

eadem modo tenens Calicem, producit signum Crucis s. super ampullam aquæ, & dicit *DEVS, qui humana substantiæ, & infundens parùm aquæ t. in Calice* prosequitur *Da nobis per huius aquæ & vini Mysterium.* Si verò celebrat pro Defunctis, non facit signum Crucis u. super aquam, sed imponit absque benedictione, dicens Orationem, ut supra.

Q. Faciens tamen antè, quàm discedat à medio, debitam Cruci reverentiam.

R. Gavantus p. 2. tit. 7. lit. C. addit, etiam reverentiam Celebranti à Ministro, saltem Capitis inclinatione faciendam esse, nisi dignitas illius omnino modicam genuflexionem exigat.

S. Ita, ut parvum digitum ampullæ obvertat, quæ Regula generaliter observari debet in crucibus, quibus res alias à se distinctas signat.

T. Ex traditione Christi, ad significandam aquam ex latere suo fluentem, Populique, qui in Apocalypsi per aquam significatur, cum Christo unionem, aut, ut alij volunt, ad duplicem Christi Naturam, divinam scilicet & humanam indicandam.

V. Quia, cum Populus Purgatorij jam sit in gratia, non indiget ulteriori benedictione, atque adeò nec aquam, quæ Populum illum significat, benedici convenit.

V. Impositâ aquâ in Calice, & finitâ Oratione prædictâ, accipit manu dextrâ Calicem discooperatum, & stans ante medium Altaris x. ipsum ambabus manibus elevatum tenens y. videlicet cum sinistra pedem, cum dextra autem nodum infra Cuppam, intentis ad DEVM oculis z. offert dicens: *Offerimus tibi, Domine.* Quâ Oratione dicta facit signum Crucis cum Calice super Corporale a. & ipsum in medio post Hostiam collocat, & Pallâ cooperit. Deinde junctis manibus super Altare positis, aliquantulum inclinatus b. dicit secretò *In spiritu humili-*

222 Pars VI. Rubricæ de Ritibus Missæ militatis. Postea erectus, elevans oculos, manûsque expandens, & statim jungens ante pectus (quod semper facit, quando est aliquid benedicturus c.) dicit *Veni Sanctificator*. Cùm dicit *Et benedic*, signat manu dextrâ communiter super Hostiam & Calicem, sinistrâ super Altare positâ.

X. Ad quod accedens facit Cruci profundam reverentiam.

Y. Ita, ut Cuppa Calicis non excedat oculos, neque sit infra os, ad differentiam Calicis elevati, ut Gavantus p. 2. tit. 7. lit. H. monet.

Z. Id est, ad Crucem elevatis, donec Orationem absolverit, & Calicem in Altari deponat.

A. Non ergo manum sinistram remove debet à Calice, dum Crucis signum format, cùm Rubrica nihil de hac remotione insinuet.

B. Nempe per humerorum inclinationem, quæ ordinariè per vocem *Inclinatus* intelligitur, nisi particula restringens addatur.

C. Intellige, quando priùs junctas, aut aliqua re tenenda occupatas manus non habet, uti fit, quando in Missa Defunctorum ad introitum, Crucis signum super librum facit, & quando in communibus Missis aquam benedicit.

VI. Tum junctis ante pectus manibus, accedit ad cornu Epistolæ, d. ubi stans Ministro aquam fundente e. lavat manus, id est, extremitates digitorum pollicis & indicis dicens Psalmum *Lavabo inter Innocentes*, f. cum *Gloria Patri*, qui Versus *Gloria Patri* prætermittitur in Missis Defunctorum, & in Missis de Tempore g. à Dominica de Passione usque ad Sabbatum sanctum inclusivè.

D. Priùs tamen de more Cruci reverentiam faciens.

E. Elevato priùs, ut monet Gavantus p. 2. tit. 7. lit. R. non nihil manutergio, aut certè alio modo sic disposito, ut facilè à Celebrante apprehendi queat. Sed & ampullam osculari, & in ejus porrectione, ut superiùs dictum, Celebranti reverentiam Capitis saltem inclinatione exhibere decet.

F. Quem

F. Quem Psalmum dum dicit sub extersione manuum, facie ad Altare se convertat, ut ad Versum *Gloria Patri* caput Cruci inclinare queat.

G. Id est, quæ de Dominica aut Feria dicuntur; unde in Missis de Sanctis, aut Votivis omnino ille Versus dicendus est.

VII. Celebrans lotis manibus eas tergit, & illis ante pectus junctis revertitur ad medium Altaris, *h.* ubi stans, oculosque ad DEVM elevans, & statim demittens, manibus junctis super Altare, aliquantulum inclinatus *i.* dicit secretò Orationem *Suscipe Sacrosancta Trinitas. k.* Quâ dictâ, manibus hinc inde extensis, & super Altare positis, osculatur illud in medio: tum junctis manibus ante pectus demissisque oculis ad terram, à sinistra manu *l.* ad dextram vertit se ad Populum, & versùs eum extendens, & jungens manus dicit voce aliquantulum elata *m.* *Orate Fratres,* & secretò proseguens, *ut meum ac vestrum Sacrificium* perficit circulum *n.* revertens junctis manibus ante pectus à dextra manu ad medium Altaris. *o.* Et responso à Ministro vel à circumstantibus *p.* *Suscipiat Dominus Sacrificium de manibus tuis* (alioquin per seipsum dicens *Sacrificium de manibus meis q.*) ipse Celebrans submissa voce dicit *Amen,* & manibus ante pectus extensis, ut fit ad Orationem, *r.* stans in medio Altaris versùs librum *s.* dicit absolutè sine *Oremus,* & sine alia interpositione Orationem, vel Orationes secretas. *t.* Cùm dicit *Per Dominum,* jungit manus: Cùm dicit *IESVM Christum,* caput inclinat, *u.* quod facit in prima, & ultima Oratione, *x.* si plures sint.

H. Ubi iterum Cruci reverentiam facit, nisi eadem operâ dictam reverentiam, & inclinationem præscriptam facere velit.

I. Hu-

I. Humerorum scilicet inclinatione.

K. Ubi tamen, cum SS. nomina JESU & MARIÆ, aut Sanctorum, quorum Festum aut Commemoratio eo die agitur, proferuntur, non facit novam inclinationem capitis, cum prius illud jam inclinatum habeat.

L. Id est, à cornu Epistolæ incipiendo motum, & in medio Altaris finiendo.

M. Id est, mediâ inter altam & submissam.

N. Nisi Venerabile Sacramentum sit expositum; tunc enim non perficit circulum, sed per eandem viam ad medium revertitur.

O. Ubi tamen non facit Cruci reverentiam, cum non discesserit verè à medio, sed solum se converterit.

P. Etsi enim ordinariè à Ministro dicatur, non tamen hoc ita necessarium est, ut non ab aliis etiam dici possit, sicut in cantatis Officiis ad pleraque alia non Minister, sed Cantores respondent.

Q. Sed tunc prius prosequi, & absolvere debet suam propriam Orationem *Ut meum ac vestrum Sacrificium &c.* & tunc primùm inchoare Orationem *Suscipiat.*

R. Id est, Collectam, quæ ad distinctionem ab aliis partibus, & per Antonomasiam quodammodo Oratio vocatur.

S. Ut scilicet commodiùs legere possit secretas Orationes; quod si facere possit sine omni, vel certè non nisi modica capitis conversione, sine scrupulo omittere poterit istam conversionem corporis ad librum.

T. Vocantur hæ Orationes *Secretæ*, vel sine addito *Secretæ* non alia de causa, quàm quia secretò, id est, non alta voce, ut aliæ Orationes dicuntur.

V. Versùs Crucem, non versùs librum.

X. Cum hoc tamen discrimine, ut in prima Oratione clausulam integram secretò absolvat, in postrema verò tantùm usque ad illa verba *per omnia secula seculorum* prosequatur secretam recitationem.

VIII. Pervento autem y. in conclusione ultimæ Secretæ ad verba illa *Per omnia secula seculorum* exclusivè, Sacerdos stans in medio Altaris, depositis super

super eo manibus hinc inde extensis, dicit convenienti & intelligibili voce *z.* Præfationem. *a.* Cum dicit *Sursum corda*, elevat manus hinc inde extensas usque ad pectus, ita ut palma unius manus respiciat alteram. Cum dicit *Gratias agamus Domino*, jungit manus. Cum dicit *DEO nostro*, oculos elevat, & statim Cruci caput inclinat. Responso *Dignum & iustum est*, elevatis & extensis, ut prius, manibus prosequitur Præfationem propriam vel communem, ut tempus requirit. Cum dicit *Sanctus*, junctis ante pectus manibus, *b.* & inclinatus *c.* voce mediocri prosequitur, Ministro interim parvam Campanam pulsante. *d.* Cum dicit *Benedictus, qui venit in nomine Domini*, erigit se, & signum Crucis sibi producit à fronte ad pectus.

Y. Id est, postquam pervenit.

Z. Altâ videlicet, vel modulatâ, si canterur Officium, ut Populus, vel Minister, aut Cantores loco illius respondere possint *Amen*, & sic confirmare hâc voce illa, quæ Celebrans à DEO per secretas Orationes petivit.

A. Præfatio idem significat hoc loco juxta Alcuinum apud Gavantum p. 1. tit. 12. *lit. Z.* ac Prælocutio ante Canonem, quâ Populus excitetur ad majorem attentionem, eò quòd tunc incipiendus sit Canon sacer, ipsûmque Sacrificium paulò post offerendum.

B. Et non super Altare positus, ut non pauci faciunt contra clarum hunc textum.

C. Humerorum videlicet inclinatione.

D. Quam ter pulsari vult Gavantus p. 2. tit. 7. *lit. E.* cum aliqua distinctione ad laudem DEI ter Sancti; & ad excitandos audientium animos ad proxima Mysteria; sed, quia Rubrica hujus distinctionis mentionem non facit, reprehendi non possunt Ministri, qui uno continuo pulsu campanulam pulsant.

IX. In Missa solemni, dicto *Oremus*, Diaconus

Instruct. I.

P

&

& Subdiaconus accedunt ad Altare e. in cornu Epistolæ, Diaconus amovet Calicem, si est in Altari, vel, si est in Credentia, ut magis decet, accipit eum de manu Subdiaconi, qui illum cum Patena & Hostia coopertum Pallâ, & velo f. à collo sibi pendente, manu sinistra g. tenens, & alteram manum superponens velo, ne aliquid decidat, de Credentia detulit, comitatus ab Acolycho ampullas vini & aquæ portante, ipse Diaconus Calicem detegit, & dat h. Patenam cum Hostia Celebranti, osculando ejus manum i. Subdiaconus extergit Calicem Purificatorio, Diaconus acceptâ ampullâ k. vini de manu Subdiaconi, imponit vinum in Calice, Subdiaconus interim ampullam aquæ ostendens Celebranti dicit *Benedicite Pater Reverende*, qui facto versus eam signo Crucis dicit Orationem: *DEVS, qui humana &c.* interim Subdiaconus infundit paululum aquæ in Calicem, Diaconus eum Celebranti dat, l. & pedem Calicis tangens, seu brachium dextrum Celebrantis sustentans, m. cum eo dicit *Offerimus tibi, Domine &c.* quem postea positum in Altari, ut suprâ, pallâ cooperit; Subdiacono deinde stanti in cornu Epistolæ ponit in dextra manu Patenam, n. quam cooperit extremitate veli ab ejus humero pendentis, qui vadit post Celebrantem ante medium Altaris, & facta genuflexione ibi stat, sustinens eam elevatam usque ad finem Orationis Dominicæ, ut dicetur. In Missis autem Defunctorum, & in Feria sexta Parasceves o. Patena non tenetur à Subdiacono.

E. Factâ tamen priùs genuflexione in suis locis, ut notat Gavantus p. 2. tit. 7. lit. G.

F. Majori intellige, nam parvum velum in Credentia relinquit, ut Calix commodiùs portetur.

G. Nudâ, non velum simul apprehendente.

H. Nisi Populus sit communicandus, & ideo vas Hostijs repletum in Altari stet, tunc enim prius vas istud aperit, & collocat super Altare, antequam Patenam porrigat Celebranti, & illud elevat parumper juxta Cæremoniale Episcoporum l. 2. c. 29. dum Celebrans Hostiam offert; quâ depositâ, & ipse vas seu pyxidem deponit, cooperit, & post Calicem collocat, vel ad latus, si spatium tam angustum sit, ut post Calicem collocari non possit.

I. Sed prius Patenam, ut hîc monet Gavantus *lit. N.* conformiter alijs ejusmodi porrectionibus.

K. Prius tamen iterum Calicem sinistra manu tenens cum Purificatorio, sicut Celebrans ipse in Missa privata fecit. Tam Diaconus autem, quàm Subdiaconus accipit ampullam sine osculo.

L. Non nodo, sed pede eum apprehendens, ut commodius à Celebrante accipi queat.

M. Quod utrumque dextra manu peragit, non sinistra, uti nonnulli non satis decorè faciunt.

N. Ita, ut pars interior velut nobilior Subdiaconum respiciat.

O. Quia hic ritus lætitiâ de æterna vita significat, ut Gavantus *lit. R.* ex veteri Codice ostendit, atque adeò non convenit Missis Defunctorum.

X. Dicto *Veni Creator*, ut suprâ, Celebrans ministrante Diacono naviculam, & dicente *Benedicite Pater Reverende*, ponit incensum in thuribulum dicens *Per intercessionem*, ut in ordine Missæ. Deinde accepto thuribulo per manum Diaconi, nullam tunc Cruci faciens reverentiam, incensat oblata, p. ter ducens thuribulum super Calicem & Hostiam simul in modum Crucis q. & ter circum Calicem & Hostiam, scilicet bis à dextra ad sinistram r. & semel à sinistra ad dextram (Diacono interea pedem Calicis tenente manu dextra s.) dispensans verba in qualibet incensatione hoc modo: In prima in-

centratione *Incensum istud*. In secunda à te benedictum. In tertia *Ascendat ad te Domine*. In quarta & descendat super nos. In quinta & sexta *Misericordia tua*. Deinde factâ Cruci reverentiâ incensat Crucem & Altare, ut dictum est suprâ *t.* assistente eodem Diacono, interim dicens *Dirigatur Domine Oratio mea, u.* & cùm incensatur Crux, Diaconus amovet Calicem ad partem Epistolæ, & incensata Cruce reponit in suo loco. Cùm reddit thuribulum Diacono dicit *Accendat in nobis &c.* & incensatur ab eo; deinde Diaconus incensat Chorum *x.* & postremò Subdiaconum tenentem Patenam; & ipse Diaconus incensatur à Thuriferario, & Thuriferarius postea incensat Acolythos & Populum. Celebrans, postquam incensatus fuerit, lavat manus, ministrantibus Acolythis *y.* ampullam aquæ cum pelvicula & manutergio.

P. Sic vocantur Hostia & Calix vino instructus.

Q. Continuo tractu, & non tantùm per quatuor puncta à quatuor lateribus.

R. Intellige dextram & sinistram ipsius Celebrantis.

S. Ne tam facilè Calix evertatur.

T. Ante Introitum, ubi prima Incensatio est facta.

V. Ubi aliqui ad singulos ductus, singula verba dispensant; sed quia Rubricæ solos Versus dicendos esse asserunt, arbitrarium erit, eos continuâ vel interpolatâ pronuntiatione proferre.

X. Comite Thuriferario, & præcedente, ut notat Gavantus *lit. C.* Ubi etiam addit, eos, qui incensantur, non debere inniti suo sedili, sed quasi extra illud liberè stare, & mutuò invitare, antequam incensentur, uti ex Cæremoniali Episcoporum l. 1. c. 23. colligitur.

Y. Cum reverentijs debitis, & quasi osculis ampullæ & manutergij, antè & post, uti monet Gavantus *lit. E.* addens *Ad Orate Fratres Subdiaconum respondere debere Suscipiat.*

XI. Cùm

XI. Cùm dicitur Præfatio, Diaconus & Subdiaconus stant retrò post Celebrantem, & paulò antè, quàm dicatur *Sanctus*, accedunt ⁊ ad Altare, ubi cum Celebrante hinc inde *Sanctus a.* dicunt, & quæ sequuntur usque ad Canonem. *b.* Deinde Diaconus accedit ad sinistram Celebrantis; ei assistens, *c.* dum dicitur Canon, nisi alius Sacerdos assistat, quia tunc ipse staret ad dextram aliquantum post Celebrantem. Subdiaconus verò tunc stat post Celebrantem, *d.*

Z. Factâ in suis locis post Celebrantem genuflexione, quam rursus faciunt, si, ubi *Osanna in excelsis* ultimum dixerint, iterum recedunt.

A. Stantes intellige, non autem alternatim, sed simul cum Celebrante *Sanctus* dicentes.

B. Facientes cum Celebrante signum Crucis, ubi dicere inceperint *Benedictus*.

C. Id est, folia Missalis vertens, & manu librum tenens, ac, quæ dicenda sunt, indicans, non autem manus junctas tenens.

D. Sicut aliàs stare consuevit, scilicet in plano ante medium Altaris. Quod tamen de Diacono hoc loco dicitur, in paucis locis observatum vidi, utpote in quibus ipse stat post Celebrantem ante Subdiaconum, sicut, dum Præfationem canit Celebrans, stare jubetur.

TITULUS VIII.

DE CANONE MISSÆ VSQVE AD CONSECRATIONEM.

I. **F**inita Præfatione, ut suprâ, Sacerdos stans ante medium Altaris versus ad illud, aliquantulum *e.* elevat manus, oculisque elevatis ad DEUM, & sine mora devotè demissis, ac manibus junctis, & super Altare positis, profundè inclinatus incipit Canonem secretò dicens *Te igitur* &c. ut in Ordine Mis-